

УДК 338.48

Гресь-Євреїнова С.В.

канд. екон. наук, доцент, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

ОВЕРТУРИЗМ У ЄВРОПІ: НАСЛІДКИ ТА ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ

У 2023 році ринок туризму нарешті оговтався від пандемії та повернувся до звичного потоку туристів. Туризм сьогодні лежить в основі місцевої та національної економіки багатьох країн, а 2023 року туристичний ринок склав 9,1% світового ВВП, оцінюючись у 9900 млрд доларів [1].

Прискорення інфляції, зростання цін на авіаперельоти і розміщення не вплинули на бажання туристів подорожувати Європою 2023 року: у четвертому кварталі туристичний потік на континент відновився майже до допандемійного рівня, впливає з даних Європейської комісії з туризму (ETC). Відновлення туристичного сектору відбувається за рахунок активних поїздок усередині європейського регіону і зростання кількості туристів із Північної Америки та Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Найчастіше у 2023 році подорожували Європою туристи з Німеччини, Франції та Нідерландів. Кількість прибуттів іноземних туристів в останньому кварталі 2023 року на 1,6% нижча за показники 2019 року, а кількість ночей у готелях – лише на 0,6%. Це свідчить про стійкий попит на поїздки по всій Європі. Ця тенденція зберігається і у 2024 році. Країни з найбільшим туристичним потоком у 2023 році – це Франція (100 млн туристів за рік) та Іспанія (85 млн туристів). На першому місці опинилась Франція, як прийняла за 2023 рік 100 млн туристів [2].

Зважаючи на відновлення туристичних потоків до Європи, актуальним стає знову термін «овертуризм». Овертуризм – ситуація, коли вплив туризму на певних локаціях перевищує їхні фізичні, екологічні, соціальні, економічні, психологічні або політичні межі, що часто призводить до негативних наслідків для громади та довкілля. Достеменно не відомо коли з'явився цей термін, проте вже 2001 року австралійська журналістка Фрея Пітерсен використала його у статті для газети Sydney Morning Herald, розповідаючи про незручності, спричинені перевантаженістю туристами археологічної пам'ятки Помпеї.

Слово «овертуризм» настільки молоде, що його визначення є лише в словнику Collins, але при цьому британське видання The Telegraph пропонувало назвати його Словом 2018 року. Якщо на початку 2010-х про овертуризм говорили лише туристи, то тепер – це термін, яким можна назвати

не лише міста чи спосіб подорожі, але й цілі країни. Перенасичення туризмом спричиняє втрачену автентичність, ризики для культурної та природної спадщини, зростання вартості життя та житлової нерухомості, а також соціальне виключення [3].

Значення «овертуризму» – феномен певного місця та міста, які відвідують занадто багато людей. З кожним наступним роком кількість туристів у світі невинно зростає, відповідно зростає їх кількість в найпопулярніших містах. Як правило, овертуризм виникає у легкодоступних місцях. Сприяє цьому, окрім іншого, страх проминути щось, що пропагують соціальні мережі.

Овертуризм є особливо актуальною проблемою в багатьох європейських країнах. Основні країни, які страждають від овертуризму:

1) Іспанія, зокрема, міста як Барселона та Мадрид, де велика кількість туристів призводить до перевантаження інфраструктури та зростання вартості життя;

2) Італія. Венеція, Флоренція та Рим стикаються з великими натовпами туристів, що загрожує їхньому культурному спадку і якості життя місцевих мешканців;

3) Греція. Острів Санторіні є яскравим прикладом, де наявність великої кількості туристів піднімає витрати і негативно впливає на середовище проживання;

4) Франція. Париж відчуває вплив овертуризму, що призводить до протестів місцевих жителів і проблем з перенавантаженістю;

5) Нідерланди. Амстердам вживає заходів щодо контролю за туристами, включаючи обмеження на нові готелі та підвищення штрафів за порушення правил.

Деякі міста самотужки намагаються боротися з овертуризмом. Міська влада Барселони, наприклад, змушує усіх власників квартир, які хочуть здавати її на Airbnb чи Home Away, спершу зареєструватися в мерії. А в Амстердамі заборонили відкривати нові готелі вздовж каналів.

У прибережних містах знизити перевантаженість туристами дозволяє скорочення чи повну заборону на прибуття круїзних лайнерів, натовпи людей з яких на один день заповнюють місто. Наприклад, в Амстердамі було ухвалено рішення видалити круїзний порт від центру міста.

Свою ефективність також показують заходи щодо обмеження кількості відвідувачів на популярних об'єктах та перерозподілу потоку туристів, чи то в музеї, місті чи країні, за рахунок направлення їх до менш відомих пам'яток. Так, у Флоренції охочим побачити статую Давида Мікеланджело в Галереї при Академії образотворчих мистецтв ненав'язливо пропонують познайомитися з іншими експонатами музею. Крім того, турагентства все частіше радять своїм клієнтам вибрати для відпустки альтернативні напрямки, наприклад, Валенсію замість Барселони для Іспанії.

Овертуризм – негативний фактор як для країни, так і для туристів. Для країни це не дуже добре, оскільки місцева влада повинна витратити великі кошти на підтримку порядку та створення комфорту. Для туриста мінусів набагато більше – дороговизна житла, ресторанів (вони ще й втрачають свою автентичність), купу людей. З поширенням практики оренди житла для туристів і, як наслідок, зростанням цін на нерухомість місцеві жителі найчастіше змушені шукати житло за межами рідних кварталів, а невеликі магазини витісняються великими торговими марками.

Тому на сьогодні надважливе просування трендів на подієві подорожі та на відповідальний туризм, коли туристи їздять в маленькі містечка, допомагаючи їм розвиватися – там з'являються готелі, якийсь сервіс. Якщо ці тренди розвивати, то після негативного фону від подорожі у переповнені міста, люди уважніше та відповідальніше ставитимуться до вибору подорожі.

Список використаних джерел:

1. Інноваційний розвиток туризму та готельно-ресторанного господарства: монографія / колектив авторів; за заг. ред. проф. В. М. Зайцевої. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. 202 с.

2. UNWTO World Tourism Barometer. URL : https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2023/UNWTO_Barom21_05_September_excerpt.pdf (дата звернення 01.10.2024 р).

3. Офіційний сайт Куп'єр ЮНЕСКО. URL : <https://courier.unesco.org/ua/articles/turizm-bez-vreda-missiya-vypolnima><https://thepage.ua/ua/economy/rinok-turizmu-v-ukrayini-u-2023-roci> (дата звернення 01.10.2024 р).